

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ФАКУЛЬТЕТ КОНСТРУЮВАННЯ ТА ДИЗАЙНУ

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ
міжнародної науково-практичної онлайн конференції
«Сучасні проблеми та перспективи розвитку
машинобудування України»,
присвяченої 20-й річниці з дня створення
факультету конструювання та дизайну
Національного університету біоресурсів і
природокористування України

23-24 вересня 2021 року

м. Київ

ПОБУДОВА РОЗРАХУНКОВОЇ МАТЕМАТИЧНОЇ МОДЕЛІ ЗАДНЬОНАЧПЛЕНОЇ АСИМЕТРИЧНОЇ ГИЧКОЗБИРАЛЬНОЇ МАШИНИ

Булгаков В.М., д.т.н., проф.

Головач І.В., д.т.н., проф.

Ружило З.В., к.т.н., доц.

Троханяк О.М., к.т.н., доц.

*Національний університет біоресурсів і
природокористування України, м. Київ*

E-mail: klendii_o@ukr.net

Для побудови розрахункової математичної моделі всього асиметричного машинно-тракторного агрегата необхідно далі розглянути еквівалентну схему його технологічної частини, тобто причіпної гичкозбиральної машини (рис. 1).

Для визначення положення опорних копіювальних коліс гичкозбиральної машини в довільний момент часу на рис. 4 показана рухома система координат $Y_K C_1 X_K$, жорстко зв'язана з лівим опорним копіювальним колесом гичкозбиральної машини. При цьому вісь $C_1 Y_K$ завжди паралельна площині опорного колеса, а вісь $C_1 X_K$ їй перпендикулярна і спрямована вправо по ходу гичкозбиральної машини. Зазначені напрямки руху для правих опорних коліс гичкозбиральної машини в першому наближенні можна вважати аналогічними. Однак система рухомих координат тут не показана.

У представленому вигляді причіпна гичкозбиральна машина як динамічна система може бути розглянута як фізичний маятник, що має тільки одну ступінь вільності – кут β повороту в горизонтальній площині (рис. 1). Цей кут β повороту і буде узагальненою координатою при складанні надалі диференціальних рівнянь у вигляді вихідних рівнянь динаміки у формі Лагранжа II-го роду вигляду (1):

$$\frac{d}{dt} \left(\frac{\partial T_T}{\partial \dot{q}_i} \right) - \frac{\partial T_T}{\partial q_i} = Q_i, \quad (1)$$

де T_T – кінетична енергія агрегуючого трактора; q_i – узагальнені координати; Q_i – узагальнені сили, по відповідних узагальнених координатах.

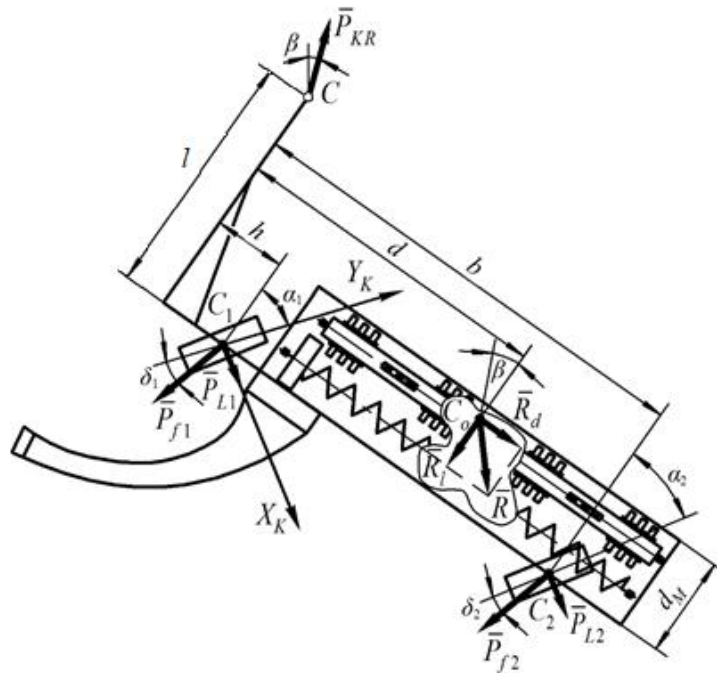

Рис. 1. Еквівалентна схема агрегатованої гичкозбиральної машини

Диференціальне рівняння руху причіпної гичкозбиральної машини буде мати такий вигляд:

$$J_C \cdot \ddot{\beta} = Q_\beta. \quad (2)$$

Для визначення узагальненої сили Q_β , що входить у вираз (2), позначимо зовнішні сили, що діють на причіпну гичкозбиральну машину. У число зовнішніх сил, які діють на гичкозбиральну машину під час виконання нею технологічного процесу, входять повздовжня $\bar{R}_l$ і поперечна $\bar{R}_d$ складові сили $\bar{R}$ опору масиву гички, що забирається, які прикладені до гичкозбиральної машини в точці C_o ; $\bar{P}_{f1}$ – сила опору коченню лівого копіювального колеса гичкозбиральної машини, що прикладена в точці C_1 і відхилена від площини колеса на кут уводу δ_1 ; $\bar{P}_{f2}$ – сила опору коченню правого копіювального колеса гичкозбиральної машини, що прикладена в точці C_2 і відхилена від площини колеса на кут уводу δ_2 ; бічні сили $\bar{P}_{L1}$ і $\bar{P}_{L2}$, прикладені відповідно до лівого й правого копіювальних коліс гичкозбиральної машини в точках C_1 і C_2 .

Після виконання відповідних підстановок та перетворень одержуємо остаточний вираз для узагальненої сили Q_β для причіпної гичкозбиральної машини такого вигляду:

$$\begin{aligned}
 Q_\beta = & R_l [d - (l - d_M) \beta] + \\
 & + P_{f1} \left\{ h + \left(\alpha_1 - \left[\frac{-\dot{X}_S + \dot{\varphi}(a_T + a_M) + \dot{\beta}(l^2 + h^2)^{\frac{1}{2}}}{V_o} + \varphi + \beta + \alpha_1 \right] \right) \cdot l \right\} + \\
 & + P_{f2} \left\{ b + \left(\alpha_2 - \left[\frac{-\dot{X}_S + \dot{\varphi}(a_T + a_M) + \dot{\beta}(l^2 + b^2)^{\frac{1}{2}}}{V_o} + \varphi + \beta + \alpha_2 \right] \right) \cdot l \right\} - \\
 & - k_1 \cdot l \left[\frac{-\dot{X}_S + \dot{\varphi}(a_T + a_M) + \dot{\beta}(l^2 + h^2)^{\frac{1}{2}}}{V_o} + \varphi + \beta + \alpha_1 \right] - \\
 & - k_2 \cdot l \left[\frac{-\dot{X}_S + \dot{\varphi}(a_T + a_M) + \dot{\beta}(l^2 + b^2)^{\frac{1}{2}}}{V_o} + \varphi + \beta + \alpha_2 \right].
 \end{aligned}
 \tag{3}$$

Після ряду перетворень отримано систему лінійних диференціальних рівнянь другого порядку, що описують рух асиметричного машинно-тракторного агрегата в горизонтальній площині, наступного вигляду:

$$\left. \begin{aligned}
 A_{11} \cdot \ddot{X}_S + A_{12} \cdot \dot{X}_S + A_{13} \cdot \dot{\varphi} + A_{14} \cdot \varphi + A_{15} \cdot \beta &= f_{11} \cdot \alpha, \\
 A_{21} \cdot \ddot{\varphi} + A_{22} \cdot \dot{\varphi} + A_{23} \cdot \varphi + A_{24} \cdot \dot{X}_S + A_{25} \cdot \beta &= f_{21} \cdot \alpha, \\
 A_{31} \cdot \ddot{\beta} + A_{32} \cdot \dot{\beta} + A_{33} \cdot \beta + A_{34} \cdot \dot{\varphi} + A_{35} \cdot \varphi + A_{36} \cdot \dot{X}_S &= f_{31},
 \end{aligned} \right\} \tag{4}$$

$$\text{де } A_{11} = M_T; A_{12} = \frac{k_A + k_B + P_{fA} - F_B}{V_o}; A_{13} = \frac{(k_A + P_{fA}) \cdot (L - a_T) + (F_B - k_B) \cdot a_T}{V_o};$$

$$A_{14} = F_B - k_A - k_B - P_{fA}; A_{15} = P_{KR}; A_{21} = J_S;$$

$$A_{22} = \frac{(k_A + P_{fA}) \cdot (L - a_T)^2 + (k_B - F_B) \cdot a_T^2}{V_o}; A_{23} = -A_{13} \cdot V_o; A_{24} = A_{13};$$

$$A_{25} = -P_{KR}(a_T + a_M); A_{31} = J_C;$$

$$A_{32} = \frac{l \cdot \left[(k_1 + P_{f1}) \cdot (l^2 + h^2)^{\frac{1}{2}} + (k_2 + P_{f2}) \cdot (l^2 + b^2)^{\frac{1}{2}} \right]}{V_o};$$

$$A_{33} = R_l(l - d_M) + l(k_1 + k_2 + P_{f1} + P_{f2}); \quad A_{34} = \frac{l \cdot (a_T + a_M) \cdot (k_1 + k_2 + P_{f1} + P_{f2})}{V_o};$$

$$A_{35} = l(k_1 + k_2 + P_{f1} + P_{f2}); \quad A_{36} = -\frac{A_{35}}{V_o}; \quad f_{11} = k_A; \quad f_{21} = (L - a_T) \cdot k_A;$$

$$f_{31} = R_l \cdot d + P_{f1} \cdot h + P_{f2} \cdot b - \alpha_1 \cdot l \cdot k_1 - \alpha_2 \cdot l \cdot k_2.$$

У системі диференціальних рівнянь (4) прийняті наступні позначення: M_T і J_S – відповідно маса агрегуючого трактора та його момент інерції щодо центра мас; k_A , k_B – коефіцієнти опору уводу пневматичних шин коліс відповідно переднього й заднього мостів колісного агрегуючого трактора; k_1 , k_2 – коефіцієнти опору відведенню пневматичних шин відповідно лівого і двох правих коліс причіпної гичкозбиральної машини; α_1 , α_2 – кути установки (розбіжності) лівого та правого коліс гичкозбиральної машини; L , a_T , a_M , l , h , b , d і d_M – конструктивні параметри, показані на еквівалентній схемі (рис. 1).

Отже, основні положення теорії плоскопаралельного руху асиметричного машинно-тракторного агрегата, що складається з агрегуючого колісного трактора й асиметричної гичкозбиральної машини, описані системою диференціальних рівнянь (4). При цьому важливою обставиною є те, що гичкозбиральна машина причеплена до агрегуючого трактора за допомогою циліндричного шарніра.

Список використаних джерел:

1. Булгаков В.М., Калетник Г.Н., Гриник И.В., Леженкин А.Н. Динамика зерноуборочных агрегатов. Монография. – Киев: Аграрная наука, 2010. – 276 с.
2. Булгаков В.М., Цурпал І.А. та ін. Створення нового універсального комплексу бурякозбиральних машин для фермерських господарств // Проблеми конструювання, виробництва та експлуатації с.-г. техніки: Зб. наук. пр. – Кіровоград: КІСМ, 1997. – С.22-25.
3. Булгаков В.М. Совершенствование технологического процесса и машин для уборки корнеплодов свеклы. Автореферат диссертации доктора технических наук. Москва: ВИСХОМ, 1993. – 61 с.